

Ks. mgr lic. Karol Misiurski

Streszczenie doktoratu „Duszpasterstwo osób starszych jako realizacja zasady solidarności według nauczania Kościoła w Polsce”

Człowiek przechodzi w swoim życiu różne fazy rozwojowe. Okres starości dotyczy osób w wieku poprodukcyjnym, często o mniejszej sprawności psychofizycznej. W obliczu trendów społecznych wysuwających na pierwszy plan samospełnienie, konsumpcjonizm, materializm itd. pojawiają postulaty marginalizujące starsze pokolenie jako zbędne w dynamicznym postępie społecznym. Rozprawa pt. *Duszpasterstwo osób starszych w Polsce jako realizacja zasady solidarności według nauczania Kościoła w Polsce* jest próbą przedstawienia zaangażowania duszpasterskiego Kościoła w realizację solidarności w społeczeństwie, w którym słabe ogniwa domagają się szczególnej opieki, by w ramach odpowiedzi zwrotnej piękno ich istnienia stanowiło istotny wkład w dobro wspólne. Osoby starsze w większości przypadków mają za sobą fazę aktywności zawodowej, służą jednak swoim doświadczeniem i pośredniczą w kultywowaniu tradycji, określającej ludzki charakter odniesień. Solidarność z osobami starszymi jest istotowo obecna w procesach humanizacji.

Źródłem przedstawionej tezy jest głównie nauczanie Konferencji Episkopatu Polski na temat duszpasterstwa rodziny ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych. Biskupi polscy w okresie po II wojnie światowej przekazywali swoje wskazówki głównie w oparciu o nauczanie papieskie, stąd też wśród źródeł pokaźną część stanowią dokumenty papieża, takich jak św. Jan Paweł II, Benedykt XVI oraz Franciszek. W celu pozyskania szerszej perspektywy badawczej zebrany materiał źródłowy został poszerzony o literaturę przedmiotu, jak też o literaturę popularnonaukową opisującą przykładowo działania organizacji i bractw kościelnych zaangażowanych w urzeczywistnianie zasady solidarności. W dysertacji zastosowano metodę analityczno-syntetyczną właściwą większości opracowań z zakresu teologii. Redakcję tekstu poprzedziła kwerenda biblioteczna i internetowa. Zebrane materiały przyporządkowano wyodrębnionym jednostkom tematycznym stanowiącym plan roboczy opracowania. W oparciu o przeprowadzone analizy sformułowano syntetyczne wnioski zamieszczone na końcu każdego rozdziału, jak też ujęte w zakończeniu. W trakcie analiz osiągnięto zamierzone cele wskazane we wstępie dysertacji.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy rozdział nosi tytuł *Powołanie osoby do kształtowania solidarnych więzi*. Człowiek jest obdarzony godnością osobową oraz właściwymi sobie niepodważalnymi prawami. Osoba wyraża specyfikę swojej natury w wolnych aktach, przyczyniających się do integralnego rozwoju. Natura społeczna człowieka jest podstawą dla kształtowania solidarnych więzi, ku czemu podstawy zostały nakreślone w Piśmie Świętym oraz w filozofii chrześcijańskiej o profilu personalistycznym. Uznanie dla praw solidarnościowych jest w gruncie rzeczy ochroną podmiotowości osoby, ukierunkowanej na humanizację środowiska życia. Drugi rozdział jest zatytułowany *Solidarny model rodziny w nauce chrześcijańskiej*. Model tradycyjnej rodziny wyraża ideę wspólnoty kultywującej wartości chrześcijańskie, z precyzyjnie wyodrębnionymi pozycjami i rolami społecznymi członków rodziny. Źródłem więzi rodzinnej jest miłość, która przysposabia człowieka do coraz większego zaangażowania na poczet dobra wspólnego. Wzrostowi w dobrym kierunku sprzyja pogłębianie jedności w rodzinie, która jest niezbędnym warunkiem wszechstronnego rozwoju wymiaru indywidualnego i zbiorowego. Jedną z zasadniczych funkcji rodziny stanowi wychowanie młodego pokolenia. Proces humanizacji świata jest krzewieniem wartości, których źródło i jednocześnie cel znajdują się w Bogu. Osoby starsze są szczególnie zaangażowane w krzewienie kultury ludzkiej i otwartości na potrzeby drugiego człowieka. Tytuł trzeciego rozdziału rozprawy brzmi *Specyfika osoby starszej w społeczeństwie*. W tej części dysertacji ma miejsce przekierowanie analiz na osoby starsze. W społeczeństwie polskim, podobnie jak w innych społecznościach, wzrasta sukcesywnie procent seniorów. Liczne trendy demograficzne i kulturowe nie zawsze sprzyjają statusowi starszego pokolenia. W schyłkowej fazie życia człowiek posiada specyficzne cechy psychiczno-cieleśne, z czym dodatkowo wiąże się konieczność adaptacji do zmieniającej się wciąż sytuacji społecznej w zglobalizowanym świecie. Otoczenie osób starszych troską ze strony społeczeństwa jest wyrazem dobra wspólnego, które znamionuje solidarne więzi międzyludzkie. Czwarty rozdział jest zatytułowany *Duszpasterstwo osób starszych*. Kościół realizując misję zbawczą w świecie, pełni posługę duszpasterską, która dotyczy również osób starszych. Opieka duchowa bazuje na niezmiennym depozycie wiary, istnieje jednak konieczność dobru środków w zależności od aktualnej sytuacji demograficznej, kulturowej, gospodarczej itd. Duszpasterstwo osób starszych służy regulowaniu potrzeb ogólnoludzkich, a w szczególności osób owdowiałych oraz chorych i cierpiących. W ostatniej fazie życia człowiek dokonuje swego podsumowania, a także przygotowania na przejście do wieczności. W ramach posługi duszpasterskiej Kościół pośredniczy w przekazywaniu łask sakramentalnych, które wskazują na nadprzyrodzony wymiar solidarności międzyludzkiej. Ostatni rozdział rozprawy nosi tytuł

Solidarność poprzez uczestnictwo osób starszych w organizacjach kościelnych. W łonie Kościoła istnieje wiele organizacji, które są pomocne w procesie uświęcania, a także zaradzania czysto ludzkim lub wręcz egzystencjalnym potrzebom. Z aktywną solidarnością mamy do czynienia w pierwszej kolejności w bractwach i organizacjach o profilu duchowym. Życie modlitewne oraz kult świętych pogłębiają duchowość, umacniając jednocześnie więzi w wymiarze doczesnym, a także w stosunku do Boga. Z kolei Caritas działająca w Kościele wyraża miłość chrześcijańską jako podstawę porządku społecznego, szczególnie w odniesieniu do potrzebujących, wśród których znajdują się nade wszystko osoby starsze.

Słowa kluczowe: dobro wspólne, duszpasterstwo, integralny rozwój, organizacje kościelne, osoby starsze, solidarność.